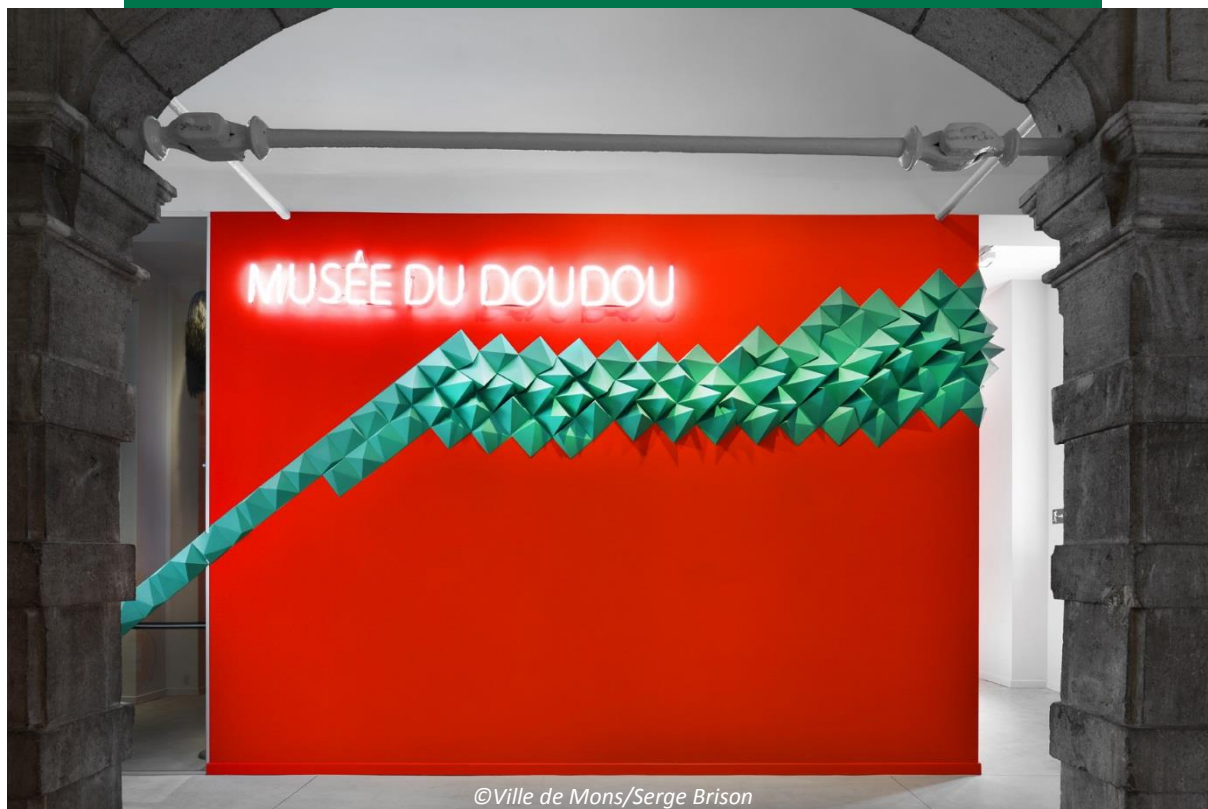




©Ville de Mons/Serge Brison

MUSEUM VAN DE DOUDOU

Persmap



United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization



Intangible
Cultural
Heritage

INHOUDSOPGAVE

In de voetsporen van Sint-Joris en de Draak

Van de Berg van Barmhartigheid tot het Museum van de Doudou

Scenografie

Bemiddeling

De 4 hoogtepunten van de Doudou

De "Petit Lumeçon", centraal in de overdracht

De Doudou door de ogen van kunstenaars

UNESCO-erkenning

Het UNESCO-erfgoedhuis

Praktische info

Perscontact

Shahiness Benabdelouahed

Tel. +32 (0)65/40.51.72

GSM +32 (0)490/665.518

shahiness.benabdelouahed@ville.mons.be

In de voetsporen van Sint-Joris en de Draak

In 2005, de dag na de erkenning van de Doudou door de UNESCO, ontstaat het idee om een ruimte te bouwen gewijd aan dit unieke erfgoed. Het zal tien jaar duren om dit project ook daadwerkelijk te verwezenlijken. Het Museum van de Doudou opent uiteindelijk in april 2015 zijn deuren voor het publiek dankzij subsidies van het EFRO (programmaperiode 2007-2013).

Het Museum van de Doudou biedt inzicht in de verschillende aspecten van dit universele en eeuwenoude verhaal, van de rituele Ducasse van Bergen tot de legende van Sint-Joris en de Draak. Een belevenis tussen realiteit en fantasie! De museumruimte nodigt jong en oud uit om op een speelse manier dit uitzonderlijke erfgoed te ontdekken. Tijdens het parcours wordt de Doudou belicht vanuit historische, antropologische, wetenschappelijke, artistieke, seculiere of religieuze hoek. De scenografie wordt kracht bijgezet met films, interactieve XXL-schermen, historische stukken, affiches, gravures, foto's, archieven, getuigenissen, oude kostuums, accessoires, enz.

Het Museum van de Doudou is een van de enige musea in Europa die immaterieel erfgoed bekijkt met behulp van nieuwe technologieën.



© Stad Bergen - Oswald.Tlr

Van de Berg van Barmhartigheid tot het Doudou-museum

De Berg van Barmhartigheid werd in 1625 gebouwd naar een ontwerp van Wenceslas Coebergher, een Antwerpse architect, en deed vroeger dienst als "pandjeshuis" waar geld kon worden geleend tegen een in waarborg gegeven voorwerp. Het is gebouwd volgens het standaardplan van andere Bergen van Barmhartigheid in de Zuidelijke Nederlanden.

Het is een streng en massief, rechthoekig gebouw. Het lijkt wel een kluis met dikke muren (van baksteen die destijds in de omgeving van de stad gemaakt werd), stevige tralies en beveiligde ingangen. Het originele trappenhuis is één van de oudste rechte trappenhuisen in Bergen. Ook het gebinte is origineel. Het gebouw is sedert 1942 geklasseerd als "Monument" door het Gewest.

Ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van België is hier vanaf 1932 het Musée du Centenaire gevestigd. Door dit nieuwe gebruik kon het gebouw in 1930 worden gerestaureerd. Tot het einde van de jaren 1990 waren de militaire, prehistorische en keramische collecties van de Stad Bergen er in ondergebracht.

De laatste werkzaamheden die in het gebouw zijn uitgevoerd dateren van 2014 voor de huisvesting van het "Museum van de Doudou", een unieke culturele en toeristische ruimte in Bergen.



©Stad Bergen/ Serge Brison

Scenografie

In het Museum van de Doudou wordt de bezoeker ondergedompeld in een interpretatief parcours dat alle sleutels aanreikt om dit immateriële erfgoed, deze feestvreugde die de stad eenmaal per jaar in de ban houdt, beter te leren kennen. De rituele Ducasse van Bergen is immers een van die unieke momenten die een plek een weekend lang transformeren. In het museum herbeleeft de bezoeker het enthousiasme, de deelname van het publiek, de overdracht van generatie op generatie en de inspanningen van honderden mensen die zich het hele jaar door inzetten voor het voortbestaan van dit erfgoed¹.

Zodra hij binnenkomt, wordt de bezoeker begeleid door het ingebouwde lokalisatiesysteem. Met behulp van interacties, beelden, films, voorwerpen uit de museumcollecties van Bergen, nieuwe technologieën, XXL-schermen... worden bezoekers ondergedompeld in de gebeurtenis, kunnen ze de volksvreugde voelen, en worden ze meegevoerd door de tijd in de voetsporen van Sint Joris, de Draak en Sint-Waltrudis. Daarnaast is het uiteraard een manier om de erkenning door de UNESCO als immaterieel erfgoed te valoriseren². Getuigenissen uit een antropologisch onderzoek vervolledigen de scenografie en werpen een nieuw licht op de gevoelens van de deelnemers voor de gebeurtenis, de verschillende interpretaties en de door de UNESCO gehanteerde criteria.

Het parcours, verspreid over 3 verdiepingen, bestaat uit verschillende onderdelen:

1. Intro: digitale installatie door Marin Kasimir
2. Van Sint-Waltrudis tot Sint-Joris, of de oorsprong van de rituele Ducasse van Bergen
3. Sint-Joris en de Draak, van Bergen tot universele mythe in de geschiedenis
4. De beklimming met de Car d'Or, digitale en geluidsinstallatie
5. De afdaling van de rue des Clercs en de personages van het Lumeçon-gevecht
6. Het Lumeçon- en Petit Lumeçon-gevecht, een meeslepende en geluidservaring
7. Van Sint-Joris tot superhelden



¹ Lijst met criteria die door UNESCO zijn vastgesteld bij de erkenning.

² Zie p. 11

Meer in het algemeen plaatst het parcours het zogenaamde Lumeçon-gevecht in perspectief tegen de behoefte van de mens om een fantasie te creëren die de realiteit verdringt om de uitdagingen in het dagelijks leven aan te gaan. Een origineel standpunt dat de legende van Sint-Joris contextualiseert met de verschillende evocaties van gevechten waarin helden de confrontatie aangaan met monsters, op verschillende tijdstippen en overal ter wereld. Een confrontatie waarvan het Lumeçon-gevecht vandaag nog steeds een opmerkelijk getuigenis is.

Door een levend erfgoed te presenteren, wil het museum er duidelijk van dichtbij of ver aan deelnemen. Zo verlaten elk jaar, als de Ducasse nadert, voorwerpen het museum tijdens het evenement³. De films en projecties worden ook elk jaar bijgewerkt om de scenografie up-to-date te houden en te doen aansluiten bij de realiteit.



De toegang tot de verschillende verdiepingen van het museum is volledig aangepast voor mensen met beperkte mobiliteit.

Bemiddeling

Het Museum van de Doudou bruist het hele jaar door van het leven, niet alleen wanneer het Pinksterweekend nadert: rondleidingen, activiteiten, ontmoetingen met degenen die het hele jaar door werken om dit erfgoed tot leven te brengen (regisseurs, naaisters, muzikanten, acteurs van het Lumeçon-gevecht), activiteiten voor gezinnen, activiteiten voor kinderen enz.

Elk jaar, van februari tot juni, focust het Dynamusée, de educatieve afdeling van de Pôle muséal, op de Ducasse van Bergen en verwelkomt het meer dan 3.000 kinderen en tieners van scholen uit alle windstreken. Ze worden via activiteiten en creatieve workshops bewust gemaakt van ons erfgoed.

³ Voorbeelden: helm, lans, zwaard van Sint-Joris, enz.

De 4 hoogtepunten van de Doudou

1. Collegiale Sint-Waltrudiskerk, zaterdagavond voor Drievuldigheidszondag

De afneming van het reliekschrijn van de patroonheilige van de stad is het eerste hoogtepunt van de rituele Ducasse. Thebaanse trompetten, pauken en orgels weerklinken in de Collegiale kerk en markeren de officiële opening van de ceremonie. Tijdens deze plechtige ceremonie overhandigt de deken de relieken van Sint-Waltrudis aan de burgemeester om ze 's anderendaags, op de ochtend van de Ducasse, in processie te laten rondgaan door de straten van de stad. Deze processie vindt haar oorsprong in 1349 toen Europa werd geteisterd door de pest. De huidige plechtigheid, een moment van pracht en praal, werd ingevoerd in 1962. Aan het einde barst het feest van de Doudou los in de Collegiale kerk, waar gelovigen en atheïsten samenkomen en applaudisseren en schreeuwen.

2. Ochtend van Drievuldigheidszondag, Collegiale Sint-Waltrudiskerk

Het reliekschrijn van Sint-Waltrudis wordt op de Car d'Or geplaatst, een praalwagen uit de 18^e eeuw, voortgetrokken door zes paarden. Meer dan 1800 deelnemers verdeeld in een zestigtal groepen beelden de oude gildes en broederschappen van Bergen uit en trekken door de stad. Aan het einde van de processie van de Car d'Or, het tweede hoogtepunt, keert het reliekschrijn terug naar de Collegiale kerk.



© Stad Mons/Oswald.Tlr

3. De beklimming met de Car d'Or

Dit belangrijke moment van de rituele Ducasse markeert de overgang van het religieuze karakter van de gebeurtenis naar het seculiere. De menigte verzamelt zich bij de ramen en op de daken om dit unieke moment vol emoties te delen. Het gejuich stijgt op en duizenden handen helpen de Car d'Or de Rampe Sainte-Waudru op te duwen. Er staat veel op het spel: een legende wil namelijk dat de praalwagen de helling in één beweging op moet om ongeluk te vermijden voor de stad. In amper twintig seconden staat de Car d'Or bovenaan. Een mensenzee baant zich dan een weg om het gevecht van Sint-Joris en de Draak bij te wonen. De relieken gaan terug naar de Collegiale kerk terwijl Sint-Joris ten strijde trekt.

4. Het "Lumeçon"-gevecht

Op de Grand-Place hebben zich duizenden mensen verzameld rond de arena. Ze willen allemaal een stukje paardenhaar van de staart van de draak bemachtigen, dat zou namelijk geluk brengen. Aan het einde van een zorgvuldig uitgeschreven choreografie wordt de draak gedood door Sint-Joris.

In 2019 en 2020 moest de rituele Ducasse wegens de Covid-19-pandemie geannuleerd worden. In de betrokken weekends werd een evocatie gehouden door de eigenaars van dit immateriële erfgoed in overleg met de politieke autoriteiten van de Stad. De archiefdienst van de stad Bergen heeft via het project "mémoire de confinement" zorgvuldig de sporen (archieven, films...) en taferelen van deze twee bijzondere jaren verzameld.



© Stad Mons/Oswald.Tlr

De "Petit Lumeçon", centraal in de overdracht

Op de zondag na Drievuldigheidszondag wordt het "Lumeçon"-gevecht nagespeeld door duizenden kinderen (max. 3300 kinderen), van wie de jongste amper 4 jaar oud zijn.

De 90 kleine acteurs, alle rollen samengeteld, zijn tussen de 11 en 13 jaar oud. Het is een uniek immaterieel erfgoed, gespeeld door kinderen, voor kinderen. Zij worden jaarlijks op basis van een kandidatuur geselecteerd uit de leerlingen van het zesde leerjaar lager onderwijs. De kinderen imiteren zorgvuldig de handelingen van de volwassen acteurs, de kostuums zijn identiek aan die van de volwassenen en vergen hetzelfde werk.

De kinderen worden begeleid door de acteurs. Het is een echte mondeling doorname van ons erfgoed.

De "arena" van het kleine Gevecht is identiek aan die van het grote; ook de kiosk. Het spel speelt zich op dezelfde manier af, volgens een identiek scenario, met dezelfde gebaren en spelfasen. Nemen deel aan dit gevecht: een kleine draak gedragen door de Mannen in het wit en waarvan de staart wordt ondersteund door kleine Bladermannen; kleine Duivels; kleine Chins-chins; kleine Cybeles, Poliades en Vlaggendragers; kleine Brandweermannen, Politieagenten en Blaasdragers.



© Stad Mons/Oswald.Tlr

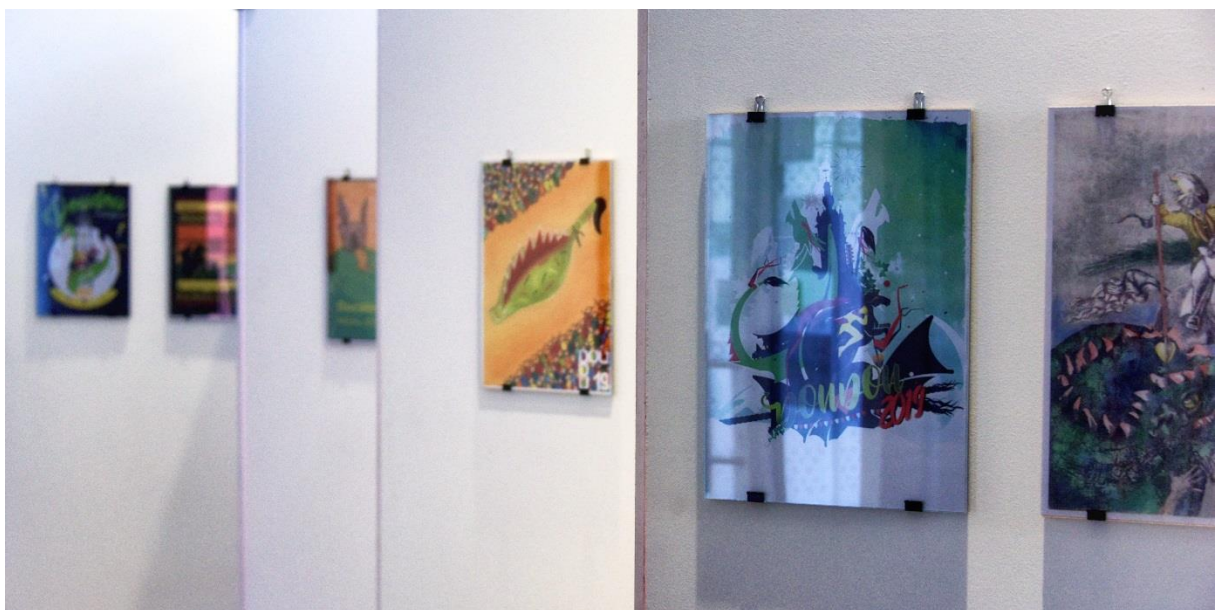
De Doudou door de ogen van kunstenaars

De rituele Ducasse van Bergen inspireert al eeuwenlang kunstenaars. Al bij de oprichting van het museum gaf het team aan dat het artistieke creaties of de aankoop van werken wou ondersteunen om ze op te nemen in de scenografie. Centraal in het parcours vinden we bijvoorbeeld werk van Gérard Garouste (aquarel op papier), Marin Kasimir (cirkelvormige foto's en digitaal werk) en Patrick Jean (via films).

Op de buitengevel van het museum vinden we een muurschildering van de Doudou, een werk van het collectief Hello'Monsters.



Al meer dan 15 jaar organiseert het museum, in samenwerking met de vzw "Saint Georges de Mons", elk jaar een tentoonstelling met de werken van de kandidaten die hebben deelgenomen aan de wedstrijd "Doudou illustré". Deze wedstrijd, die voor iedereen toegankelijk is, bepaalt de officiële visual voor T-shirts, posters, enz. Er zijn twee categorieën: volwassenen en tieners voor de officiële visual en kinderen voor de officiële visual van de Petit Lumeçon. Het publiek en een jury duiden de winnaars aan.



UNESCO-erkenning

De UNESCO, de Organisatie van de Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, zet zich in voor de identificatie, bescherming en het behoud van erfgoed dat als uitzonderlijk wordt beschouwd (in het bijzonder Werelderfgoed). De organisatie heeft ook aandacht voor immateriële cultuuruitingen zoals dansen, liedjes, ambachten en natuurgebieden. Tegelijkertijd werd in 1992 het programma "Memory of the World" opgestart. De aanzet voor het programma was de vaststelling dat de conservatie en toegang tot het documentair erfgoed in verschillende delen van de wereld precair was. Het valoriseert ook uitzonderlijke archieven met een universele waarde. Tot slot zijn de UNESCO Global Geoparks gebieden waar geologisch erfgoed en landschappen van internationale waarde op een integrale manier worden beheerd. Daarbij staan behoud, educatie en duurzame ontwikkeling centraal.

Op 25 november 2005 om 11 uur werd **de Rituele Ducasse van Bergen erkend als Meesterwerk van het Orale en Immateriële Erfgoed van de Mensheid**. Het is een van de eerste gebeurtenissen die wordt erkend na de creatie van de lijst van immaterieel erfgoed, die in 2003 door de UNESCO in het leven werd geroepen. Met deze erkenning streeft de internationale instelling de bescherming van een uniek en levend immaterieel erfgoed na.

Drie bijzonderheden speelden een belangrijke rol in het erkenningsdossier: het enthousiasme en de deelname van het publiek, het enthousiasme van het volk; de inspanningen van honderden mensen die zich het hele jaar door inzetten voor het voortbestaan van dit erfgoed; de overdracht van generatie op generatie, wat met name tot uiting komt in de "Petit Lumeçon".

Dit is natuurlijk een enorme beloning voor al diegenen die zich, direct of indirect, inzetten voor organisatie van de rituele Ducasse. Maar het is in de eerste plaats een beloning voor alle inwoners van Bergen. De deelname van het publiek en de inwoners van Bergen heeft veel bijgedragen aan deze internationale erkenning. In Bergen speelt het publiek de hoofdrol. Wat zou de traditie zijn zonder deze enorme menigte, zonder deze duizenden deelnemers die zich "één" voelen en die met hun warme aanwezigheid hun enthousiasme voor hun lokale traditie overbrengen. We moeten de waarden van delen en respect blijven doorgeven aan de jongeren. Het is een burgerplicht voor het voortbestaan van onze tradities en ons erfgoed.

Het UNESCO-erfgoedhuis

Het iconische Spaanse huis in Bergen is na 10 jaar renoveren omgebouwd tot een UNESCO-erfgoedhuis. Dit huis, aan de voet van het Belfort, dat een blik biedt op het UNESCO-erfgoed van de regio is nu open voor het publiek. Alle informatie over de UNESCO en haar erfgoed in Bergen, van de Doudou, over het Mundaneum, de site van Grand-Hornu, de knowhow van de beiaardiers, de neolithische vuursteenmijnen van Spiennes tot het Belfort van Bergen, is hier verzameld.

Dit project, uniek in België, was een idee van de Pôle Muséal van de Stad Bergen. Het kwam tot stand met de steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), Wallonië, de Federatie Wallonië-Brussel, en in samenwerking met de Belgische UNESCO-commissie.

Het unieke erfgoed van Henegouwen had nood aan één plaats voor ontdekking en uitwisseling, waar zowel nieuwsgierigen als liefhebbers en professionals op het gebied van kunst en geschiedenis terecht konden.

Het UNESCO-erfgoedhuis biedt het grote publiek en de scholen een toegangspoort tot de twintig erkende sites, gebouwen en het immateriële erfgoed in de provincie Henegouwen. Het biedt niet alleen informatie aan de inwoners van Bergen en aan de vele toeristen die de stad bezoeken, maar organiseert het hele jaar door ook originele ontmoetingen en formules voor bezoeken te voet of met de fiets. In het huis worden ook tickets verkocht en de winkelruimte van het Belfort van Bergen is er in ondergebracht.

Daarnaast staat ook het verenigingsleven en de maatschappelijke dimensie centraal in dit prachtige project: het UNESCO-erfgoedhuis heeft de sterke ambitie om het erfgoed in de handen van zoveel mogelijk mensen te leggen. De plaats staat open voor experimenten en biedt workshops, conferenties en ontmoetingen aan in samenwerking met de Belgische UNESCO-commissie en verschillende erkende sites.

Voor de burgers, kunstenaars en veertig regionale verenigingen die al actief zijn op dit vlak, zal het Huis een ruimte voor uitwisseling en gedeelde apparatuur ter beschikking stellen om een collectieve dynamiek te creëren.



© Stad Mons/Oswald.Tlr

Praktische info

Museum van de Doudou

Jardin du Mayeur

7000 Bergen

www.museedoudou.mons.be

Openingsuren:

Het hele jaar geopend, van dinsdag tot zondag van 10u tot 18u.

Jaarlijkse sluiting: 01/01 en 25/12, de eerste vrijdag van december en de vrijdag voor de ducasse.

Prijzen⁴:

- Volle prijs: 9€
- Gereduceerde prijs⁵: 6€
- Gratis:
 - voor kinderen jonger dan 12 jaar
 - op vertoon van de museumPASSmusées
 - elke eerste zondag van de maand

Groepsbezoeken:

In het Museum van de Doudou zijn verschillende soorten groepsbezoeken mogelijk: gratis bezoek of rondleidingen. Informatie en reservaties verplicht bij visitMons : +32(0)65/40.53.46 of op groupe@ville.mons.be

Toegankelijkheid:

Het parcours is volledig toegankelijk voor personen met beperkte mobiliteit.

Het Dynamusée, de educatieve dienst van de Pôle muséal, biedt aangepaste bezoeken aan voor slechtzienden of blinden. Dankzij de nauwe samenwerking met "Les Amis des Aveugles" zijn er materialen voor bezoeken in braille beschikbaar.

Sinds 2019 wordt een live audiobeschrijving van de processie en het Lumeçon-gevecht aangeboden aan slechtzienden of blinden.



⁴ Visiogids inbegrepen in de toegangsprijs

⁵ De lijst met voorwaarden om van een korting te genieten is verkrijgbaar bij de receptie van het Museum van de Doudou (gezinnen, leerkrachten, studenten, senioren, diverse kortingskaarten)